

Πανδημία COVID-19 και Οδοντιατρική. Σχετικές Δραστηριότητες του Οδοντιατρικού Τμήματος - Ειδικής Μονάδας ΑμεΑ του ΓΝ «Ασκληπιείο» Βούλας

Γιαννοπούλου Αγγελική¹, Ζερβού-Βάλβη Φλώρα²

ελληνική νοσοκομειακή οδοντιατρική 14: 65-68, 2021

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κορονοϊός ο οποίος προκαλεί το σοβαρό οξύ αναπνευστικό σύνδρομο τύπου 2, γνωστό με το διεθνές όνομα SARS-CoV-2 (severe acute respiratory syndrome coronavirus 2), είναι ο ιός που προκαλεί τη νόσο COVID-19. Η νόσος αυτή είναι μία ιογενής λοίμωξη που εμφανίστηκε στα τέλη Δεκεμβρίου 2019 στο Wuhan της Κίνας. Από τότε η μεταδοτική νόσος που προκαλείται από αυτόν έχει διασπαρεί σε όλον τον πλανήτη και έχει χαρακτηριστεί ως πανδημία από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας.

Η συνήθης ονομασία του ιού είναι κορονοϊός, ενώ αρχικά του είχε αποδοθεί το προσωρινό όνομα "ο νέος κορονοϊός του 2019" (2019 novel coronavirus / 2019-nCoV). Οι κορωνοϊοί (CoVs) πήραν το όνομά τους από το χαρακτηριστικό ικό σωματίδιο (virion) που μοιάζει με κορώνα επειδή σχηματίζονται μικρές προεξοχές γύρω από την επιφάνειά τους. Ανήκουν στην οικογένεια

Coronaviridae, οι οποίοι είναι μία μεγάλη οικογένεια ιών που μπορεί να προκαλέσουν νόσο τόσο στα ζώα όσο και στον άνθρωπο. Μέχρι τώρα, υπάρχουν επτά γένη CoV που είναι γνωστό ότι μολύνουν τον άνθρωπο.

ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΟΥ SARS-COV-2

Η λοίμωξη COVID-19 μεταδίδεται συνήθως κατά την επαφή. Άτομα που βρίσκονται πλησίον σε άτομο με COVID-19 (απόσταση λιγότερο των 2 μέτρων) ή έχουν άμεση επαφή με αυτό το άτομο διατρέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο μόλυνσης. Η λοίμωξη COVID-19 μεταδίδεται συνήθως αερογενώς και λιγότερο συχνά μέσω επαφής με επιφάνειες που εκτίθενται απευθείας στον ιό (στοματική, ρινική, βλεννογόνο οφθαλμού).

Πιθανές διαδρομές μετάδοσης του SARS-CoV-2

Ο ιός SARS-CoV-2 εισέρχεται στα ανθρώπινα κύτταρα μέσω του υποδοχέα ACE2 (ένζυμο μετατροπής της αγγειοτενσίνης 2). Αυτό μπορεί να προάγει τη μετάδοση από άνθρωπο σε άνθρωπο. Οι πρωτεΐνες S του SARS-CoV-2 συνδέονται στα κύτταρα ξενιστές με ACE2, συντήκονται στη μεμβράνη και απελευθερώνουν το ιικό RNA.

Το ACE2 είναι ένζυμο ρυθμιστής της λειτουργίας του Συστήματος Ρενίνης - Αγγειοτενσίνης - Αλδοστερόνης (ΣΡΑΑ) και έχει πληθώρα φυσιολογικών ρόλων.

Η απώλεια της λειτουργίας των ACE2 που μπορεί να αναπτυχθεί κατά τη διάρκεια της λοίμωξης από τον SARS-CoV-2 μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές συνέπειες. Η έκφραση και η κατανομή του ACE2 στο ανθρώπινο σώμα υποδηλώνει τις πιθανές οδούς μόλυνσης από τον SARS-CoV-2. Τα κύτταρα των πνευμόνων που έχουν έκ-

¹Γενική Γραμματέας Ελληνικής Εταιρείας Νοσοκομειακής Οδοντιατρικής, Επιμ. Α Οδοντιατρικού Τμήματος - Ειδικής Μονάδας ΑμεΑ ΓΝ «Ασκληπιείο» Βούλας

²Πρόεδρος Ελληνικής Εταιρείας Νοσοκομειακής Οδοντιατρικής, Διευθύντρια Ιατρικής Υπηρεσίας* και Συντ. Διευθύντρια Οδοντιατρικού Τμήματος - Ειδικής Μονάδας ΑμεΑ ΓΝ «Ασκληπιείο» Βούλας

Αναδημοσίευση από το Περιοδικό του Οδοντιατρικού Συλλόγου Πειραιά: ΟΣΠ 2021; 26: 14-17.

* Η θητεία αυτή ολοκληρώθηκε στις 20/10/21

φραση ACE2 μπορεί να είναι τα κύρια κύτταρα στόχοι κατά τη διάρκεια της μόλυνσης από τον SARS-CoV-2. Ορισμένοι όμως ασθενείς εμφανίζουν συμπτώματα μη αναπνευστικά, όπως νεφρική ανεπάρκεια, γεγονός που υποδηλώνει ότι ο ιός μπορεί επίσης να εισβάλει και σε άλλα όργανα. Τα όργανα με μεγάλο αριθμό κυττάρων που εκφράζουν ACE2 θα πρέπει να θεωρούνται δυνητικά υψηλού κινδύνου για μόλυνση από τον SARS-CoV-2.

Ο στοματικός βλεννογόνος ως οδός μετάδοσης του SARS-CoV-2

Η αξιολόγηση των μέχρι σήμερα διαθέσιμων στοιχείων (βιολογικών, κλινικών, εμπειρικών) υποστηρίζει ότι ο στοματικός βλεννογόνος είναι μια αρχική θέση εισόδου για τον SARS-CoV-2. Μελέτες υποστηρίζουν την έκφραση ACE2 στον βλεννογόνο της στοματικής κοιλότητας. Επίσης μελέτες αναφέρουν ότι ο SARS-CoV-2 έχει ανιχνευθεί στο σάλιο σε πρώιμο στάδιο της νόσου. Είναι σημαντικό, όμως, να επισημανθεί ότι τα δείγματα σάλιου δεν περιέχουν μόνο σάλιο που εκκρίνεται από μείζονες ή ελάσσονες σιελογόνους αδένες, αλλά περιέχουν επίσης εκκρίσεις από τον ρινοφάρυγγα ή από τους πνεύμονες. Συνεπώς η παρουσία του SARS-CoV-2 στο σάλιο ασθενών υποδηλώνει μία πιθανότητα μόλυνσης των σιελογόνων αδένων από τον ιό. Προκειμένου να καθοριστούν οι πηγές προέλευσης του ιού στο σάλιο απαιτούνται περαιτέρω μελέτες.

ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΤΟΥ SARS-COV-2 ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗΣ

Το οδοντιατρικό περιβάλλον ευνοεί τις οδούς μετάδοσης του ιού ο οποίος μπορεί να μεταδοθεί με:

1. Άμεση μετάδοση μέσω εισπνοής σταγονιδίων που δημιουργούνται με βήχα, φτάρνισμα ή ομιλία. Αναφορικά με τους τρόπους μετάδοσης θα πρέπει να διαχωρίσουμε ότι υπάρχουν δύο ειδών σταγονιδίων. Τα σταγονίδια που χαρακτηρίζονται ως μεγάλα σε μέγεθος (>5 μm) και κατακρημνίζονται γρήγορα στο έδαφος λόγω της βαρύτητας, συνήθως σε απόσταση 1-2 μέτρων από το άτομο απ όπου προήλθαν. Τα αερολύματα (AGP) τα οποία αποτελούνται από μικρότερα σωματίδια (≤5 μm) που εξατμίζονται γρήγορα στον αέρα, αφήνοντας πίσω τους πυρήνες σταγονιδίων που είναι αρκετά μικροί και ελαφροί ώστε να επιπλέουν αιωρούμενοι στον αέρα για ώρες. Σε καλά αεριζόμενους χώρους παραμένουν αιωρούμενοι στον αέρα για τουλάχιστον 10 λεπτά ενώ σε κλειστούς χώρους για αρκετές ώρες. Είναι γνωστό ότι κατά τη διάρκεια της οδοντιατρικής πράξης μπορεί να δημιουργηθεί αερολύμα.
2. Άμεση μετάδοση μέσω της έκθεσης των βλεννογόνων σε μολυσματικά σταγονίδια (άμεση επαφή με το αίμα, τα στοματικά υγρά ή άλλα βιολογικά υγρά).
3. Έμμεση μετάδοση μέσω επαφής με μολυσμένες επιφάνειες ή αντικείμενα όπως οδοντιατρικά εργαλεία, εξοπλισμός κ.ά.

ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ

Η λοίμωξη από τον ιό SARS-CoV-2 μπορεί να είναι από εντελώς ασυμπτωματική μέχρι να εκδηλώνεται με σοβα-

ρή πνευμονία και σύνδρομο οξείας αναπνευστικής δυσχέρειας (ARDS) που μπορεί να απαιτεί διασωλήνωση. Τα χαρακτηριστικά συμπτώματα της λοίμωξης είναι πυρετός, βήχας, γενική κακουχία, δύσπνοια, παραγωγή πτυέλων, εξασθένηση, πονόλαιμος. Σπάνια έχουν αναφερθεί γαστρεντερικές επιπλοκές. Ωστόσο, η διάχυτη κυψελιδική βλάβη είναι το συνηθέστερα παρατηρούμενο εύρημα σε λοιμώξεις του αναπνευστικού τόσο στα οξέα όσο και στα όψιμα στάδια. Οι συννοσηρότητες σε μολυσμένους ασθενείς, όπως προϋπάρχουσες αερογενείς λοιμώξεις, καρδιακή ανεπάρκεια, ηπατική ανεπάρκεια, όγκοι κ.ά. επιβαρύνουν την πρόγνωση.

Συμπτώματα της COVID-19 από τη στοματική κοιλότητα: Σε ασθενείς με COVID-19 έχει αναφερθεί απώλεια γεύσης, οσμής, επίσης ξηροστομία ως πρώιμες και βασικές εκδηλώσεις της νόσου. Σε ασθενείς με COVID-19 ή ύποπτους για τη νόσο έχουν επίσης αναφερθεί βλάβες του στοματικού βλεννογόνου όπως ελκώσεις, διαβρώσεις, φυσαλίδες, εφελκίδες, πετέχειες, λευκές, ερυθματώδεις και νεκρωτικές βλάβες, λεία γλώσσα, οίδημα, αυτόματη αιμορραγία. Η πλέον συχνή εντόπισή τους είναι η γλώσσα, η υπερώα και τα ούλα αλλά μπορεί να προσβάλλεται και ο λοιπός βλεννογόνος του στόματος και του στοματοφάρυγγα. Παρόλο που δεν υπάρχει ακόμη συμφωνία σχετικά με τον μηχανισμό που προκαλεί αυτές τις αλλοιώσεις σε ασθενείς με COVID-19, πιστεύεται ότι αυτές σχετίζονται με αγγειακές και ανοσολογικές διαταραχές.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΣΤΟ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΕΙΟ

Το οδοντιατρείο θα μπορούσε να είναι ένα ιδιαίτερα επικίνδυνο περιβάλλον μετάδοσης του ιού SARS-CoV-2 λόγω της στενής επαφής με τους ασθενείς αλλά και της φύσης της οδοντιατρικής θεραπείας. Ο φόβος μετάδοσης του SARS-CoV-2 μέσω σταγονιδίων και αερολύματος προκαλούν τις σημαντικότερες ανησυχίες κατά τη λειτουργία των οδοντιατρικών ιατρείων, επειδή είναι δύσκολο να αποφευχθεί η δημιουργία μεγάλων ποσοτήτων αερολύματος και σταγονιδίων αναμειγμένα με το σάλιο του ασθενούς και ακόμη με το αίμα κατά τη διάρκεια της οδοντιατρικής πράξης.

Η ξαφνική εξάπλωση του SARS-CoV-2 καθιστά επιτακτική την ανάγκη τροποποίησης τόσο των προληπτικών όσο και των θεραπευτικών πρωτοκόλλων στην οδοντιατρική πρακτική. Οι οδηγίες βασίζονται στο σχέδιο προετοιμασίας και απόκρισης για την πανδημία από τον Sars-Cov-2 του Υπουργείου Υγείας και του ΕΟΔΥ και είναι εναρμονισμένες με τις οδηγίες του ΠΟΥ και τα διεθνή πρωτόκολλα. Παρέχονται από την Ελληνική Οδοντιατρική Ομοσπονδία, επίσης δε από την Εταιρεία μας, την Ελληνική Εταιρεία Νοσοκομειακής Οδοντιατρικής.

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΛΟΙΜΩΞΗΣ COVID-19 ΣΤΗΝ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ

Προτείνεται ο εμβολιασμός του ιατρικού και λοιπού προσωπικού κατά της λοίμωξης COVID-19. Σε περίοδο ιδιαίτερα αυξημένου κινδύνου μετάδοσης του ιού, καθι-

σταται υποχρεωτική η διεξαγωγή rapid test δύο φορές την εβδομάδα σε όλο το προσωπικό των Μονάδων Υγείας του Ε.Σ.Υ., που δεν έχει εμβολιαστεί κατά του κορονοϊού. Τα κύρια προληπτικά μέτρα κατά την άσκηση της οδοντιατρικής την περίοδο της πανδημίας:

Ραντεβού και επίσκεψη στο Οδοντιατρικό Τμήμα Νοσοκομείου

1. Προετοιμασία της ομάδας και του Οδοντιατρικού Τμήματος

- Εξασφάλιση απαιτούμενου εξοπλισμού
- Αίθουσα αναμονής χωρίς περιοδικά και μικροαντικείμενα, διάθεση αλκοολούχων διαλυμάτων άνω του 60%
- Αναρτημένες οδηγίες
- Αποφυγή αλληλοεπικάλυψης ραντεβού κατά το δυνατό και αποφυγή συνωστισμού, χρήση μάσκας

2. Αξιολόγηση των προσερχομένων στο Οδοντιατρικό Τμήμα

- Λήψη ιστορικού
- Ηλεκτρονική αποστολή απεικονιστικών και παρακλινικών εξετάσεων

3. Απαραίτητες ενέργειες κατά τη διάρκεια της οδοντιατρικής πράξης και μετά το πέρας αυτής

- Υγιεινή χεριών και χρήση Μέτρων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ)
- Εφαρμογή των βασικών και ειδικών προφυλάξεων κατά την εκτέλεση των συνήθων πρακτικών που σχετίζονται με την οδοντιατρική φροντίδα των ασθενών (απολύμανση στόματος, αποστειρωμένα εργαλεία, αποφυγή εργασιών που μπορεί να προκαλέσουν νέφος «αερόλυμα», χρήση χειρολαβών με σύστημα αποφυγής παλινδρόμησης, περιορισμός χρήσης υδροαεροςύριγγας, χρήση ισχυρής αναρρόφησης, προτίμηση πανοραμικών ακτινογραφιών αντί ενδοστοματικών).
- Αερισμός και απολύμανση των χώρων του ιατρείου (γραφείων και κυρίως χώρου οδοντιατρείου, εργαλείων)
- Ασφαλής χειρισμός και διάθεση των οδοντιατρικών αποβλήτων

Παροχή οδοντιατρικών υπηρεσιών στο Νοσοκομείο κατά την περίοδο υψηλής έξαρσης της πανδημίας

Αντιμετωπίζονται οι οδοντιατρικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης οι οποίες μπορεί να εμφανιστούν και να επιδεινωθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα και επομένως χρειάζονται άμεση θεραπεία. Στα επείγοντα κυρίως αντιμετωπίζονται περιπτώσεις οδονταλγίας, γενικευμένου πόνου, φλεγμονής, λοίμωξης, αποστήματος, περιστεφανίτιδας, αιμορραγίας, μετεξακτικών επιπλοκών, οδοντικού τραύματος και λοιπών τραυματισμών.

Στα Οδοντιατρικά Τμήματα των Νοσοκομείων αντιμετωπίζονται ασθενείς που υποβάλλονται σε καρδιολογικές επεμβάσεις, μεταμοσχεύσεις και ογκολογικές θεραπείες, καθώς και όσοι από αυτούς που έχουν βεβαρημένη υγεία θεωρείται ότι η αναβολή της οδοντιατρικής θεραπείας θα επηρεάσει σημαντικά το υποκείμενο νόσημα ή/και θα παράξει δυσμενή μη αναστρέψιμα αποτελέσματα.

Στους ασθενείς που επικοινωνούν τηλεφωνικά για τυχόν οδοντιατρικό πρόβλημα γίνεται προσπάθεια διερεύνη-

σης για το είδος του προβλήματος και εφόσον είναι επιφύκτο δίδονται οδηγίες για αναλγητική ή άλλη αγωγή. Ειδικότερα για την ομάδα των ευπαθών ασθενών με πολυπαθολογία και συννοσηρότητα καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για την αποφυγή επίσκεψης στο Τμήμα, πλην εξαιρετικών περιπτώσεων που δεν υπάρχει δυνατότητα διαφορετικής αντιμετώπισης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΜΕΑ ΤΟΥ Γ.Ν. «ΑΣΚΛΗΠΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ» ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19

Στο Γ.Ν. «Ασκληπιείο Βούλας» εφαρμόζεται το «Επιχειρησιακό Σχέδιο Προετοιμασίας για την Υποδοχή Περιστατικών Sars-Cov-2» το οποίο επικαιροποιείται με βάση την πορεία του φαινομένου. Σε αυτό το Επιχειρησιακό Σχέδιο αναπτύσσονται επίσης όλες οι δραστηριότητες του Οδοντιατρικού Τμήματος και Ειδικής Μονάδας ΑΜΕΑ του Νοσοκομείου μας καθώς και οι πρόσθετες αρμοδιότητες των οδοντιάτρων που το στελεχώνουν.

Η προσέλευση των ασθενών στο Οδοντιατρικό Τμήμα και Ειδική Μονάδα ΑΜΕΑ, καθώς και τα μέτρα πρόληψης που ακολουθούνται βασίζονται στο Εθνικό σχέδιο προετοιμασίας και απόκρισης για την πανδημία από τον Sars-Cov-2. Προσαρμόζεται αναλόγως τόσο κατά την περίοδο υψηλής έξαρσης της πανδημίας, όσο και κατά την περίοδο μέσης πιθανότητας μετάδοσης του ιού.

Προσέλευση εξωτερικού ασθενή θετικού για Sars-Cov-2

Σε περίπτωση που εξωτερικός ασθενής θετικός για Sars-Cov-2 χρειάζεται να υποβληθεί σε εξέταση και θεραπεία στο Οδοντιατρικό Τμήμα ακολουθείται συγκεκριμένο πρωτόκολλο, αρχής γενομένης από την πύλη εισόδου του Νοσοκομείου, το οποίο περιγράφεται λεπτομερώς στο Επιχειρησιακό σχέδιο του Γ.Ν. «Ασκληπιείο Βούλας». Ο ασθενής κατευθύνεται στον χώρο του οδοντιατρείου μέσω καθορισμένης διαδρομής και εισέρχεται στο ειδικό εξεταστήριο. Ακολουθείται πρωτόκολλο τόσο κατά τη διάρκεια της θεραπείας όσο και μετά την απομάκρυνση του ασθενή από τον χώρο.

Επεμβάσεις υπό γενική αναισθησία

Στα πλαίσια των παρεχόμενων υπηρεσιών της Ειδικής Μονάδας ΑΜΕΑ για τους ασθενείς που χρήζουν αντιμετώπισης υπό γενική αναισθησία, κατά την περίοδο υψηλής έξαρσης της πανδημίας, ακολουθούνται οι προβλεπόμενες οδηγίες και προγραμματισμός για όσα περιστατικά κρίνονται επείγοντα. Οι ασθενείς που πρόκειται να υποβληθούν σε επέμβαση με γενική αναισθησία υπόκεινται υποχρεωτικά σε μοριακό έλεγχο για τον SARS-COV-2 στα πλαίσια του προεγχειρητικού ελέγχου. Οι συνοδοί των ασθενών θα πρέπει να φέρουν και αυτοί υποχρεωτικά αρνητικό rapid test.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΩΝ ΤΟΥ Γ.Ν. «ΑΣΚΛΗΠΕΙΟ» ΒΟΥΛΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19

Στο ιατρικό προσωπικό του Οδοντιατρικού Τμήματος,

ως αναναπόσπαστου κρίκου της επιστημονικής ομάδας και μέλος της Ιατρικής Υπηρεσίας, έχουν ανατεθεί επιπλέον αρμοδιότητες, προκειμένου να αντιμετωπισθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο η πανδημία, ως ακολούθως:

- **Γενική Συντονίστρια Ιατρικής Υπηρεσίας: Ζερβού-Βάλβη Φλώρα, Διευθύντρια Ιατρικής Υπηρεσίας, Συντονίστρια Διευθύντρια Οδοντιατρικού Τμήματος - Ειδικής Μονάδας ΑΜΕΑ**, με ιδιαίτερα βαρύνοντα ρόλο σε όλες τις πτυχές της διαχείρισης των ασθενών με COVID-19, στην πρόληψη της διασποράς της λοίμωξης αλλά και στον εμβολιασμό.

Σημειωτέον ότι το Νοσοκομείο μας επελέγη μαζί με άλλα πέντε μεγάλα Νοσοκομεία της Αττικής (Ευαγγελισμός - Αττικόν - ΚΑΤ - Ωνάσειο - Παίδων «Αγία Σοφία») για να προβληθεί σε διεθνές επίπεδο η επιτυχής αντιμετώπιση της πανδημίας από το Εθνικό Σύστημα Υγείας. Στη συνολική λειτουργία που συνέβαλε στην κατάκτηση αυτής της διάκρισης μεγάλο ρόλο έπαιξε και η Διεύθυνση Ιατρικής Υπηρεσίας.

- Συμμετοχή στην ομάδα εμπειρογνομόνων που συνέστησε η ΕΟΟ και συμβολή στην έκδοση πρωτοκόλλου ενισχυμένης επαγρύπνησης στο οδοντιατρείο λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού: **Ζερβού-Βάλβη Φλώρα**.

- Συμμετοχή στη συγγραφή και στην επικαιροποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου Προετοιμασίας για την Υποδοχή Περιστατικών Sars-Cov-2: **Ζερβού-Βάλβη Φλώρα και Γιαννοπούλου Αγγελική**.

- Συμμετοχή στην Ομάδα Γενικού Συντονισμού του Επιχειρησιακού Σχεδίου ως Υπεύθυνη Ενημερωτικών Εντύπων και Διαχείρισης Λειτουργίας Πύλης σύμφωνα με τις Οδηγίες του ΕΟΔΥ: **Γιαννοπούλου Αγγελική**.

- Συντονίστρια Διαχείρισης του Οδοντιατρικού Τμήματος και της Ειδικής Μονάδας ΑΜΕΑ κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19: **Γιαννοπούλου Αγγελική**.

- Συμμετοχή στις βάρδιες ως υπεύθυνος ιατρός Διαχείρισης Λειτουργίας Πύλης (διαλογής) σύμφωνα με τις Οδηγίες του ΕΟΔΥ: **Φανδρίδης Ιωάννης, Δημητρίου Αικατερίνη, Γιαννοπούλου Αγγελική**.

- Δειγματοληψία για τον νέο κορωνοϊό SARS-Cov-2 των ασθενών που πρόκειται να αντιμετωπισθούν υπό γενική αναισθησία: **Ζερβού-Βάλβη Φλώρα, Φανδρίδης Ιωάννης, Δημητρίου Αικατερίνη, Γιαννοπούλου Αγγελική**.

- Διαπιστευμένος χρήστης ως θεράπων ιατρός για την καταχώριση και παρακολούθηση στο Εθνικό Μητρώο Ασθενών με COVID-19: **Ζερβού-Βάλβη Φλώρα, Φανδρίδης Ιωάννης, Δημητρίου Αικατερίνη, Γιαννοπούλου Αγγελική**.

- Συμμετοχή ως υπεύθυνος ιατρός στο Εμβολιαστικό Κέντρο του Γ. Ν. «Ασκληπιείο Βούλας»: **Φανδρίδης Ιωάννης, Δημητρίου Αικατερίνη, Γιαννοπούλου Αγγελική**.

- Λήψη δειγμάτων για rapid test και μοριακό έλεγχο (PCR) από το μη εμβολιασθέν προσωπικό του Γ.Ν. «Ασκληπιείο Βούλας»: **Δημητρίου Αικατερίνη και Γιαννοπούλου Αγγελική**.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι οδοντίατροι κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19 μπορεί να συναντήσουν ασθενείς με ύποπτη ή επιβεβαιωμένη λοίμωξη από τον SARS-CoV-2. Γενικά, οφείλουν να έχουν ένα υψηλό επίπεδο ευαισθητοποίησης και επιστημονικών γνώσεων προκειμένου να αντιμετωπίζουν με επάρκεια την νόσο και να είναι σε θέση να ελέγχουν και να διαχειρίζονται την εξάπλωσή της.

Επιπλέον οι οδοντίατροι μπορούν να διαδραματίσουν πιο ενεργό ρόλο στην έγκαιρη διάγνωση, πρόληψη και θεραπεία του COVID-19 και της σχετικής έρευνάς του. Ιδιαίτερα στα Νοσοκομεία του ΕΣΥ οι οδοντίατροι μπορούν να αναπτύξουν και σε πολλά από αυτά, όπως στο Γ.Ν. «Ασκληπιείο» Βούλας, έχουν ήδη αναπτύξει σημαντικές σχετικές δραστηριότητες.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Wei-jie Guan, Zheng-yi Ni, Yu Hu, Wen-hua Liang, Chun-quan Ou, Jian-xing He et al: Clinical Characteristics of Coronavirus Disease 2019 in China. J Emerg Med. 2020; 58(4): 711712.
2. Ather A, Patel B, Ruparel N, Diogenes A, Hargreaves K: Coronavirus Disease 19 (COVID-19): Implications for Clinical Dental Care. J Endod. 2020; 46(5): 584-595.
3. Xu H, Zhong L, Deng J, Peng J, Dan H, Zeng et al: High expression of ACE2 receptor of 2019-nCoV on the epithelial cells of oral mucosa. Int J Oral Sci. 2020; (1): 8.
4. Kelvin Kai-Wang To, Owen Tak-Yin Tsang, Cyril Chik-Yan Yip, Kwok-Hung Chan, Tak-Chiu Wu, Jacky Man-Chun Chan et al: Consistent Detection of 2019 Novel Coronavirus in Saliva. Clin Infect Dis. 2020; 71(15): 841-843.
5. Giacomelli A, Pezzati L, Conti F, Bernacchia D, Siano M, Oreni L et al: Self-reported olfactory and taste disorders in SARS-CoV-2 patients: a cross-sectional study. Clin Infect Dis. 2020; 71(15): 889-890.
6. Brian Z, Weintraub J: Oral Health and COVID-19: Increasing the Need for Prevention and Access. Prev Chronic Dis. 2020; 17: E82.
7. Οδηγίες του Κέντρου Ελέγχου & Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ) σχετικά με την «Πρόληψη Λοιμώξεων σε Οδοντιατρικές Μονάδες» (Έκδοση 2019): <https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2019/08/ma-nosokomeia-odigies-6.pdf> όπως εμφανίζεται στις 10.6.2020.
8. ΕΟΟ: <https://eoo.gr/covid-19/> όπως εμφανίζεται στις 15.3.2020.
9. ΕΕΝΟ: <http://www.hospitaldentistry.gr/assets/documents/var/protectionMeasures.mp4> όπως εμφανίζεται στις 15.3.2020.
10. ΕΕΝΟ: <http://www.hospitaldentistry.gr/assets/documents/var/DentalProtectionMeasures.pdf> όπως εμφανίζεται στις 15.3.2020.
11. Γ.Ν. «Ασκληπιείο Βούλας» Επιχειρησιακό Σχέδιο Προετοιμασίας για την Υποδοχή Περιστατικών Sars-Cov-2 (επιβλέπων: Αν. Διοικητής κ. Α. Βουγιουκλάκης), ΕΕΝΟ: http://www.hospitaldentistry.gr/assets/documents/var/covid_treatment_plan.pdf όπως εμφανίζεται στις 15.3.2020.